

Ed.

394. Frumvarp til laga

[179. mál]

um atvinnuréttindi skipstjórnarmanna á íslenskum skipum.

(Eftir 2. umr. í Ed., 19. des.)

I. KAFLI

Inngangur og orðaskýringar.

1. gr.

Hver íslenskur ríkisborgari, sem fullnægir skilyrðum laga þessara um menntun, siglingatíma, aldur og heilsufar, á rétt á að fá útgefið atvinnuskírteini og stunda samkvæmt því atvinnu sem skipstjórnarmaður á íslenskum skipum.

2. gr.

- a. Skip merkir í lögum þessum, sé annað eigi fram tekið, hvert það far sem er 6 metra langt eða meira og skráð er í skipaskrár.
- b. Skipstjóri er sá sem fer með æðsta vald á skipi.
- c. Yfirstýrimaður eða 1. stýrimaður er sá skipstjórnarmaður er gengur næst skipstjóra í starfi.
- d. Undirstýrimaður er 2. eða 3. stýrimaður.
- e. Rúmlest merkir í lögum þessum brúttórúmlest.
- f. Fiskiskip merkir hvert það skip, skrásett sem fiskiskip, sem að jafnaði er notað til veiða, hafrannsóknna eða til flutninga á eigin afla.

- g. Flutningaskip merkir hvert það skip, skrásett sem vöruflutningaskip, er siglir með varning til og frá landinu, milli hafna innanlands og utan og eigi er ætlað að flytja fleiri en 12 farþega.
- h. Farþegaskip merkir hvert það skip, skrásett sem farþegaskip, sem ætlað er að flytja fleiri en 12 farþega.
- i. Varðskip merkir hvert það skip, skrásett sem varðskip, er stundar landhelgigæslu og björgunarstarf undir yfirstjórn Landhelgigæslu Íslands.
- j. Önnur skip merkir hvert það skip sem skrásett er til annarra verkefna en um getur í staflidum f-i.
- k. Innanlandssigling er sigling innan íslenskrar fiskveiðilögsögu.
 - 1. Utanlandssigling er hver sú ferð sem farin er milli landa eða til fiskimiða utan íslenskrar fiskveiðilögsögu þótt hafna sé ekki leitað.
- m. Mánuður telst 30 dagar.

II. KAFLI

Um fjölda skipstjórnamanna.

3. gr.

Á hverju skipi skal vera einn skipstjóri.

4. gr.

Lágmarksfjöldi stýrimanna skal vera sem hér segir:

- I. Á fiskiskipum:
 - a. á skipum 31—300 rúmlestir einn stýrimaður,
 - b. á skipum stærri en 300 rúmlestir tveir stýrimenn,
 - c. á skipum 30 rúmlestir og minni einn stýrimaður ef ekki er landað daglega.
- II. Á flutningaskipum:
 - a. á skipum 31—400 rúmlestir einn stýrimaður,
 - b. á skipum 401—1600 rúmlestir tveir stýrimenn,
 - c. á skipum stærri en 1600 rúmlestir þrír stýrimenn.
- III. Á farþegaskipum og varðskipum:
 - a. á skipum 400 rúmlestir eða minni tveir stýrimenn,
 - b. á skipum stærri en 400 rúmlestir þrír stýrimenn.
- IV. Á öðrum skipum:
 - a. á skipum 31—300 rúmlestir einn stýrimaður,
 - b. á skipum stærri en 300 rúmlestir tveir stýrimenn,
 - c. á skipum 30 rúmlestir og minni einn stýrimaður ef samfelldur vinnutími skipstjóra er að jafnaði lengri en 15 klst.

III. KAFLI

Um atvinnuréttindi stýrimanna.

5. gr.

Eftirtalin stig skipstjórnarnáms, sbr. lög nr. 22/1972, um Stýrimannaskólann í Reykjavík, og lög nr. 1/1973, um Stýrimannaskólann í Vestmannaeyjum, eru grundvöllur atvinnuréttinda stýrimanna sem hér segir:

- I. Á fiskiskipum:
 - a. 1. stig: 200 rúmlesta skip og minni í innanlandssiglingum.
 - b. 2. stig: Ótakmörkuð stærð og farsvið ótakmarkað.

- II. Á flutningaskipum, farþegaskipum og varðskipum:
 - a. 2. stig: 1. 400 rúmlesta skip og minni, farsvið ótakmarkað.
 - 2. Undirstýrimaður á skipum af ótakmarkaðri stærð, farsvið ótakmarkað.
 - b. 3. stig: Ótakmörkuð stærð og farsvið ótakmarkað.
- III. Á öðrum skipum:
 - a. 1. stig: 200 rúmlesta skip og minni í innanlandssiglingum.
 - b. 2. stig: 400 rúmlesta skip og minni og farsvið ótakmarkað.
 - c. 3. stig: Ótakmörkuð stærð og farsvið ótakmarkað.

6. gr.

Atvinnuréttindi stýrimanna, sbr. 5. gr., eru bundin eftirfarandi skilyrðum um siglingatíma með tilvísun til samsvarandi staflíða í 5. gr.

Siglingatími telst sá tími er stýrimannsefni starfar á skipi sem er í förum og þar sem viðkomandi fær undirstöðuþekkingu í störfum á þilfari og í brú, stjórn manna og forsjá. Af siglingatíma verður stýrimannsefni að hafa gengið sjóvaktir a. m. k. 6 mánuði í brú undir umsjón skipstjórnarmanns.

Siglingatíma skal sanna með sjóferðabók, innlendri eða útlendri, eða vottorði frá lögskráningarstjóra. Ef skip er lagt upp án þess að lögskráð sé úr skipsrúmi skal þess getið í sjóferðabók. Liggi skip um kyrrt með þessum hætti lengur en 1/5 hluta lögskráningartíma hlutaðeigandi stýrimannsefnis skal sá tími, sem umfram er, eigi reiknast til siglingatíma.

Af óskilgreindum siglingatíma mega 6 mánuðir vera við önnur störf en skipstjóra-, stýrimanns- eða hásetastörf. Heimilt er einnig að meta eftirfarandi nám eða starf til óskilgreinds siglingatíma: Eins vetrar nám í sjómannafræðum framhaldsskóla, sky. námsskrá menntamálaráðuneytisins, jafngildir siglingatíma í 3 mánuði. Tveggja mánaða starf á viðurkenndu veiðarfæraverkstæði og tengd störf jafngilda eins mánaðar siglingatíma á fiskiskipi. Nám í verklegri sjómennsku, nýrri verktækni og notkun öryggis- og björgunarbúnaðar á námskeiðum eða í farskóla, sem Slysavarnafélag Íslands eða samtök sjómanna og útgerðarmanna beita sér fyrir, má meta sem þrefaldan siglingatíma þó aldrei meira en einn mánuð. Ofangreind störf og/eða nám skulu þó aldrei metin til lengri siglingatíma en 6 mánaða í heildarsiglingatíma stýrimannsefnis. Óskilgreindur siglingatími, sem stýrimannsefni ávinnur sér við störf í landi, skal staðfestur af tveimur trúverðum mönnum.

I. Á fiskiskipum:

- a. Réttindi í innanlandssiglingum á 200 rúmlesta skipum:
 - 24 mánuðir og af þeim tíma a. m. k. 12 mánuði háseti á fiskiskipi sem er yfir 30 rúmlestir að stærð. Heimilt er að af þessum tíma séu 6 mánuðir á trillu sem er undir 12 rúmlestum að stærð og sé það vottað af tveimur trúverðum mönnum.
- b. Ótakmörkuð réttindi:
 - 27 mánuðir og af þeim tíma a. m. k. 12 mánuði háseti á fiskiskipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð eða hafa réttindi til að vera stýrimaður á flutningaskipi, farþegaskipi eða varðskipi og að auki a. m. k. 6 mánuði háseti á fiskiskipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð.

II. Á flutningaskipum, farþegaskipum og varðskipum:

- a. 1. Réttindi á 400 rúmlesta skipum:
 - 36 mánuðir og af þeim tíma a. m. k. 18 mánuði háseti á flutningaskipi, farþegaskipi eða varðskipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð eða hafa réttindi sem stýrimaður á fiskiskipi sem er yfir 200 rúmlestir að stærð og að auki a. m. k. 9 mánuði háseti á flutningaskipi, farþegaskipi eða varðskipi sem er yfir 100 rúmlestir.

2. Ótakmörkuð undirstýrimannsréttindi:

27 mánuðir og af þeim tíma a. m. k. 15 mánuði háseti á flutningaskipi, farþegaskipi eða varðskipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð eða hafa réttindi sem stýrimaður á fiskiskipi sem er yfir 200 rúmlestir að stærð og að auki a. m. k. 6 mánuði háseti á flutningaskipi, farþegaskipi eða varðskipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð.

b. Ótakmörkuð réttindi:

36 mánuðir og af þeim tíma a. m. k. 18 mánuði háseti á flutningaskipi, farþegaskipi eða varðskipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð eða hafa réttindi til að vera stýrimaður á fiskiskipi sem er yfir 200 rúmlestir að stærð og auk þess a. m. k. 12 mánuði háseti á flutningaskipi, farþegaskipi eða varðskipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð.

III. Á öðrum skipum:

a. Réttindi í innanlandssiglingum á 200 rúmlesta skipum:

24 mánuðir og af þeim tíma a. m. k. 12 mánuði háseti á skipi yfir 30 rúmlestir að stærð.

b. Réttindi á 400 rúmlesta skipum og ótakmörkuð undirstýrimannsréttindi:

27 mánuðir og af þeim tíma a. m. k. 12 mánuði háseti á skipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð.

c. Ótakmörkuð réttindi:

36 mánuðir og af þeim tíma a. m. k. 18 mánuði háseti á skipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð.

IV. KAFLI

Um atvinnuréttindi skipstjóra.

7. gr.

Til að öðlast réttindi sem skipstjóri í innanlandssiglingum á skipi sem er 30 rúmlestir eða minna þarf viðkomandi að uppfylla eftirfarandi skilyrði:

- Kunna skil á siglingatækjum, stefnuleiðréttingum og að setja stefnu og miðanir á sjókort, alþjóðareglum til að koma í veg fyrir árekstur á sjó, grundvallaratriðum stöðugleika og sjóhæfni skipa, flóði og fjöru, vitakerfum, björgunarstöðvum og björgunartækjum og lífgun úr dauðadái.
- Hafa verið 18 mánuði háseti á skipi, sem er yfir 6 rúmlestir að stærð, í innanlandssiglingum, sbr. 6. gr. Til staðfestingar siglingatíma á skipum, sem eru 6—12 rúmlestir að stærð, skal leggja fram vottorð frá tveimur trúverðum mönnum.

Kunnáttu í atriðum samkvæmt a-lið skal kanna með sérstökum prófum. Menntamálaráðuneytið hefur umsjón með prófunum. Ráðuneytið getur falið Stýrimannaskólanum í Reykjavík, Stýrimannaskólanum í Vestmannaeyjum eða öðrum skólum, er það ákveður, að sjá um prófin og annast kennslu undir þau.

Ráðuneytið gefur út námsskrá til samræmingar kennslu og skipar prófdómara að höfðu samráði við Stýrimannaskólann í Reykjavík. Þeir sem standast prófin skulu fá vottorð undirrituð af viðkomandi skólastjóra og prófdómara.

8. gr.

Rétt til að vera skipstjóri á skipum, sem eru yfir 30 rúmlestir að stærð, hefur sá einn sem hefur öðlast rétt til að gegna starfi 1. stýrimanns á tilgreindum skipum, sbr. 5. og 6. gr., og

hefur eftir öflun stýrimannsskírteinis gegnt a. m. k. eftirtöldum skipstjórnarstörfum í tilskilinn tíma:

I. Á fiskiskipum:

- a. Réttindi í innanlandssiglingum á 200 rúmlesta skipum:
12 mánuðir stýrimaður á fiskiskipi sem er yfir 30 rúmlestir að stærð eða 6 mánuði stýrimaður á fiskiskipi sem er yfir 30 rúmlestir og skipstjóri á fiskiskipi sem er yfir 12 rúmlestir að stærð í 6 mánuði.
- b. Ótakmörkuð réttindi:
18 mánuðir skipstjóri eða stýrimaður á skipi sem er yfir 30 rúmlestir, þar af a. m. k. 6 mánuði 1. stýrimaður á fiskiskipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð.

II. Á flutningaskipum og farþegaskipum:

- a. Réttindi á 400 rúmlesta skipum:
18 mánuðir skipstjóri eða stýrimaður á skipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð og auk þess a. m. k. 6 mánuði 1. stýrimaður á flutningaskipi eða farþegaskipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð og af þeim tíma a. m. k. 4 mánuði í utanlandssiglingum.
- b. Ótakmörkuð réttindi:
24 mánuðir skipstjóri eða stýrimaður á skipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð og auk þess a. m. k. 12 mánuði 1. stýrimaður á flutningaskipi eða farþegaskipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð og þar af a. m. k. 6 mánuði í utanlandssiglingum.
- c. Heimilt er að gefa út skipstjóráskírteini í innanlandssiglingum, samkvæmt stafliðum a og b, án þess að krefjast stýrimannstíma í utanlandssiglingum.

III. Á öðrum skipum:

- a. Réttindi í innanlandssiglingum á 200 rúmlesta skipum:
12 mánuðir stýrimaður á skipi sem er yfir 30 rúmlestir að stærð eða 6 mánuði stýrimaður á skipi sem er yfir 30 rúmlestir að stærð og skipstjóri á skipi sem er yfir 12 rúmlestir að stærð í 6 mánuði.
- b. Réttindi á 400 rúmlesta skipum:
18 mánuðir skipstjóri eða stýrimaður á skipi sem er yfir 30 rúmlestir að stærð, þar af a. m. k. 6 mánuði 1. stýrimaður á skipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð.
- c. Ótakmörkuð réttindi:
24 mánuðir skipstjóri eða stýrimaður á skipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð, þar af a. m. k. 12 mánuði skipstjóri eða 1. stýrimaður.

9. gr.

Rétt til að vera skipstjóri á varðskipi hefur sá einn er lokið hefur 4. stigi stýrimannaskóla, sbr. lög nr. 22/1972, um Stýrimannaskólann í Reykjavík, og hefur verið 24 mánuði skipstjóri eða stýrimaður á skipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð og auk þess a. m. k. 12 mánuði 1. stýrimaður á varðskipi sem er yfir 100 rúmlestir að stærð.

10. gr.

Siglingatími til öflunar skipstjóraréttinda samkvæmt 8. og 9. gr. telst aðeins sá tími er stýrimaður starfar á skipi sem er í förum. Siglingatíma skal sanna með sjóferðabók, innlendri eða útlendri, eða vottorði frá lögskráningarstjóra.

V. KAFLI

Um aldurskilyrði og læknisvottorð.

11. gr.

Enginn getur öðlast stýrimannsréttindi samkvæmt lögum þessum né skipstjóraréttindi samkvæmt 7., 8. og 9. gr. nema hann hafi náð 20 ára aldri.

12. gr.

Til að skipstjórnarmaður hljóti atvinnuréttindi samkvæmt lögum þessum verður hann að sanna með læknisvottorði að hann sé fær um að gegna stöðunni af heilsufarsástæðum.

Samgönguráðherra setur reglur um skilyrði varðandi sjón, heyrn og heilbrigði skipstjórnarmanna.

VI. KAFLI

Atvinnuskírteini.

13. gr.

Hver sá sem fullnægir skilyrðum þeim, sem sett eru skv. III., IV. og V. kafla þessara laga, á rétt á að fá þau skírteini sem veita viðeigandi atvinnuleyfi.

Skírteinin skulu gefin út af tollstjóranum í Reykjavík eða lögreglustjórum úti á landi og skulu þau rituð á þar til gerð eyðublöð eftir fyrirmynd sem samgönguráðuneytið semur.

Skírteinin skulu gefin út á íslensku og ensku og gilda til 5 ára í senn. Samgönguráðherra setur reglur um skilyrði til endurnýjunar atvinnuskírteina, svo sem um viðhald réttinda og heilsufar.

14. gr.

Nú vill einhver ekki hlíta úrskurði tollstjórans í Reykjavík eða lögreglustjóra úti á landi um útgáfu skírteinis og getur hann þá lagt málið undir úrskurð samgönguráðuneytisins. Við það skerðist þó ekki réttur hans til þess að leita dómsúrskurðar um málið.

15. gr.

Heimilt er að synja manni um útgáfu atvinnuskírteinis samkvæmt lögum þessum ef ákvæði 2. málsgreinar 68. greinar hegningarlaga eiga við um hagi hans. Verði skírteinishafi með dómi fundinn sekur um vanrækslu í starfi sínu svo að tjón hlýst af má jafnframt dæma hann til að hafa fyrirgert skírteini sínu um stundarsakir enda liggja ekki þyngri refsing við að lögum.

16. gr.

Allir þeir, sem öðlast hafa rétt til atvinnu við siglingar á íslenskum skipum áður en lög þessi öðlast gildi, halda réttindum sínum óskertum.

17. gr.

Þeir sem öðlast hafa skipstjórnarréttindi samkvæmt lögum nr. 69/1973 á skipum, sem eru allt að 120 rúmlestir að stærð, skulu öðlast rétt til að vera skipstjórar eða stýrimenn í innanlandssiglingum á fiskiskipum og öðrum skipum sem eru allt að 200 rúmlestir að stærð.

Þeir sem öðlast hafa skipstjórnarréttindi á skipum, sem eru allt að 120 rúmlestir, fyrir gildistöku fyrrgreindra laga skulu öðlast sams konar réttindi ef þeir hafa starfað sem skipstjórar eða stýrimenn a. m. k. 60 mánuði.

18. gr.

Samgönguráðuneytið getur, að fengnum umsögnum Farmanna- og fiskimannasambands Íslands og Stýrimannaskólans í Reykjavík, heimilað þeim erlendu ríkisborgurum, sem lokið hafa skipstjórnarnámi við íslenskan skóla eða sambærilegan erlendan skóla, að fá útgefið viðeigandi atvinnuskírteini, að fullnægðum öðrum skilyrðum, þó ekki skipstjóra-skírteini nema við eigi samningur um sameiginlegan norrænan vinnumarkað, sbr. auglýsingu nr. 6/1982.

Á sama hátt getur samgönguráðuneytið, að fenginni umsögn Stýrimannaskólans í Reykjavík, heimilað þeim íslenskum ríkisborgurum, sem lokið hafa skipstjórnarnámi við erlenda skóla, að fá útgefið viðeigandi atvinnuskírteini, að uppfylltum öðrum skilyrðum.

VII. KAFLI

Um mönnunarnefnd og undanþágur.

19. gr.

Samgönguráðherra skipar mönnunarnefnd sem hefur heimild til þess:

1. Að ákveða frávik frá ákvæðum laganna um fjölda skipstjórnarmanna eftir því sem tilefni gefst til, svo sem vegna tæknibúnaðar, gerðar og/eða verkefnis skips, hvort sem er til fjölgunar eða fækkunar þar sem m. a. skal taka tillit til vinnuálags sem breytingin kann að hafa í för með sér.
2. Að heimila tímabundna breytingu á mönnun skips til reynslu með skilyrðum sem nefndin setur. Reynslutími sé þó ekki lengri en 6 mánuðir í senn.

Nefndin skal leita umsagnar Siglingamálastofnunar ríkisins varðandi öryggi og búnað skips.

20. gr.

Í mönnunarnefnd eiga sæti fulltrúar hagsmunaaðila að jöfnu, eftir tilnefningu Farmanna- og fiskimannasambands Íslands frá viðkomandi skipstjóra- og stýrimannafélögum annars vegar og samtökum útgerðaraðila hins vegar. Skipaður skal varafulltrúi hvers aðalfulltrúa á sama hátt. Samgönguráðherra skipar formann og varaformann nefndarinnar án tilnefningar og skal a. m. k. annar þeirra uppfylla almenn dómaraskilyrði. Nánari reglur um skipan og starfshætti mönnunarnefndar setur samgönguráðherra með reglugerð.

21. gr.

Ef skortur er á mönnum með nægileg réttindi til skipstjórnar er heimilt að veita manni, sem ekki fullnægir skilyrðum laga þessara, undanþágu til starfa á tilteknu skipi eða tiltekinni gerð skipa um takmarkaðan tíma, þó eigi lengur en 6 mánuði í senn, og skal viðkomandi útgerðarmaður eða skipstjóri sækja um undanþáguna.

Undanþágur samkvæmt 1. mgr. veitir fimm manna nefnd sem samgönguráðherra skipar til að fjalla um þess háttar mál. Í nefndinni eiga sæti tveir fulltrúar tilnefndir af fulltrúum útgerðaraðila og tveir fulltrúar tilnefndir af Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands en formann nefndarinnar skipar ráðherra án tilnefningar. Ráðherra setur nefndinni starfsreglur sem hann lætur birta með fullnægjandi hætti.

Ráðherra er heimilt að ákveða með reglugerð gjald fyrir veittar undanþágur sem viðkomandi undanþáguhafi greiðir og renna skal í sérstakan sjóð sem hafi það að markmiði að veita lán og/eða styrki til þeirra undanþáguhafa sem fara í nám til öflunar starfsréttinda. Nemendur stýrimannaskóla, sem starfa á undanþágu milli námsára, eiga rétt á endurgreiðslu gjaldsins, haldi þeir áfram námi á næsta námsári, gegn framvísun vottorðs frá viðkomandi skóla þar um. Undanþegnir gjaldinu eru þeir sem lokið hafa fyllsta skólanámi til viðkomandi starfs.

VIII. KAFLI

Viðurlög og gildistaka.

22. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum nema þyngri refsing liggja við eftir öðrum lögum. Sektir renna í ríkissjóð.

Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála.

23. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt falla úr gildi lög nr. 81 28. maí 1984, um atvinnuréttindi skipstjórnarmanna á íslenskum skipum, svo og önnur lagaákvæði er brjóta kynnu í bága við lög þessi.

Ákvæði til bráðabirgða.

- A. Þeim skipstjórnarmönnum, er starfað hafa á undanþágu í a. m. k. 24 mánuði hinn 1. janúar 1985, skal boðið upp á tvenns konar námskeið sem haldin verða í öllum landshlutum skólaárin 1985—1986 og 1986—1987 til öflunar takmarkaðra skipstjórnarréttinda. Námskeið þessi gefi annars vegar réttindi til skipstjórnarstarfa á fiskiskipum og öðrum skipum sem eru allt að 80 rúmlestir að stærð og hins vegar réttindi til skipstjórnarstarfa á fiskiskipum og öðrum skipum, sem eru allt að 200 rúmlestir að stærð, í innanlandssiglingum.
- Menntamálaráðuneytið skal sjá um framkvæmd námskeiðanna og ákveða náms-efni í samráði við Stýrimannaskólann í Reykjavík.
- Við útgáfu atvinnuskírteina til þeirra, er ljúka þessum námskeiðum, skal taka tillit til ákvæða 6. og 10. gr. laganna um siglingatíma. Um siglingatíma fyrir skip, sem eru allt að 80 rúmlestir að stærð, gildir sama og fyrir skip sem eru allt að 200 rúmlestir að stærð.
- B. Að fengnum tillögum nefndar um undanþágur, sbr. 21. gr. laganna, er samgönguráðherra heimilt þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. greinarinnar að veita þeim skipstjórnarmönnum, sem fæddir eru á árinu 1934 eða fyrr og starfað hafa s. l. 10 ár á undanþágu við skipstjórnarstörf, ótímabundin takmörkuð réttindi.